

פניני הדף היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדף היומי

כתובות יח-כד | פרשת מסעי | גליון מס' 134

דף יח. פ

שהיא מעוברת, שכיון שאי אפשר לה להסתיר באופן אחר י"ל דנאמנת.

וכתב החתם סופר בתשובות (יו"ד סי' ט') שיש להביא ראיה לדברי הרמ"א מסוגיין, דהרי אי לאו דאין אדם מגיד וחוזר ומגיד, היו עדים נאמנים על השטר שחתמו, לומר אנוסים היינו. ולכאן קשה הא אין לך מעשה גדולה מזו שחתמו על השטר, ולדברי הרמב"ן לא מהני אמתלא בזה. ומוכח דכיון דא"א בענין אחר, שהרי כפו אותם לחתום על שטר זה, מהני בזה אמתלא גם נגד מעשה.

אבל אמרו אנוסים היינו מחמת ממון אין נאמנין מ"ט אין אדם משים עצמו רשע - בשו"ת שנות חיים (תשובה קל"ו) נשאל הגר"ש קלוגר זצ"ל מכאן על מה שכתב דהיכא דממונו חביב עליו מגופו ורוצים לאנסו בכל ממנו אינו מחויב להפסיד כל ממנו שלא לעבור על הלא תעשה, דלפ"ז אמאי אין נאמנים להעיד דהיו אנוסים מחמת ממון משום דאין אדם משים עצמו רשע, והא י"ל דממונו חביב מגופו ולא משוי נפשיה רשיעא.

וכתב ע"ז הגר"ש ק"ז זצ"ל דקושיא זו היא רק דברי קנתורים, ד"ל בפשטות דכל זה רק בלאוין בעלמא, אבל באיסור גזל פשיטא דאין להציל ממנו בממון חבירו וכדאמרינן בפסחים (כה ב) דהיכא דאמרו לו הרוג את פלוני ואם לא הוא יהרג, דחייב למסור את נפשו מסברא, דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי.

דף יט. פ

האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן כו' - בתומים (אורים סי' ל"ה ס"ק קל"א) כתב, שעדים שחתמו על שטר אמנה נעשים רשעים ומיפסלי לעדות, דנעשים בזה רשעים, כדאמרינן הכא דאם אמרי אמנה היו דברינו אין אדם משים עצמו רשע.

אבל בקצות החושן (שם ס"ק ד') חולק עליו, דאין קשר בין רשע להיפסל לעדות, להך דאין אדם משים עצמו רשע שוב, דאף דאינו רשע לעדות, מ"מ אינו משים עצמו רשע לזה, וראי' לדבר ממשטה שטר פרוע, וספר שאינו מוגה, דחשיב הכא עולה, ומ"מ דבר פשוט הוא שאינו נעשה רשע בזה. וה"נ לגבי שטר אמנה כן הוא.

אמר רבה מפני מה אמרה תורה וכו' - מבואר בדברי רבה דלא אומרים שיאמן מודה במקצת, במיגו דאי בעי כפר הכל. והנה הר"י מגאש (במסכת שבועות) הוכיח מסוגייתו שלא אומרים מיגו לאפטורי משבועה. והר"ן דחה הוכחתו, שהרי בגמ' מבואר שהטעם זה לא בגלל שהיו מיגו לאפטורי משבועה, אלא דהוי מיגו דהעזה. ומכאן גם תמה הש"ך [בכללי מיגו כלל ו'] על שיטת התוס' הסוברים: שאומרים מיגו דהעזה, דהרי מבואר בסוגייתו שלא אומרים.

הקצה"ח תירץ: דדוקא הכא בפקדון והלוואה דהוי העזה גדולה לא אומרים מיגו דהעזה, אבל במקח וממכר אומרים מיגו דהעזה. עוד יתכן דהגם דמיגו דהעזה אומרים וכן מיגו לאפטורי משבועה אומרים, מיגו דהעזה לאפטורי משבועה לא אומרים.

והטעם, כתב בקובץ שיעורים [בב"ב] דבמיגו איכא ב' דינים: א. דהוי בירור. ב. דיש לו את כח הטענה שהיה יכול לטעון, וכדי לפטור משבועה בעינן בירור. ובמיגו דהעזה כיון דהוי העזה, בירור אין, והוי רק כח הטענה, וכח הטענה לבדו אינו פוטר משבועה. וסברת הר"י מגאש הסובר שבכל מיגו לא אומרים לאפטורי משבועה, י"ל דכיון שהתורה הטילה עליו שבועה, התורה הצריכה דווקא בירור זה, ולא בירורים אחרים ואפי' בירור על ידי מיגו - לא מהני.

דף יח: פ

אנוסים היינו כו' כל כמיני' כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד - בשו"ע (יו"ד סי' קפ"ג סעיף ג') נפסק שאשה שלבשה בגדי נדות, אינה נאמנת לומר אמתלא שטהורה היא. והמקור הוא מדברי הרמב"ן שסובר דלא מהני אמתלא רק בדיבור, כגון שאומרת שנתקדשה, ואח"כ אומרת אמתלא למה אמרה כן. אבל היכי דעביד מעשה, לא מהני לזה אמתלא.

וכתב שם ברמ"א דהיינו דוקא אם הי' לה ברירה לעשות באופן אחר, אבל היכי דלא הי' ברירה אחרת נאמנת באמת לא גם היכי דעבדה מעשה.

והרמ"א (בתשו' סי' ב') דן בזה לגבי אשה שלבשה בגדי נדות, ואח"כ אמרה שלא עשתה כן רק בשביל להסתיר

מילתא למשקל מבשרו למשדייה לכלבים, הרי דאין חיוב לקבור אבר מן החי, אלא דעשו כן משום טומאת כהנים שלא יטמאו בזה, עיין שם.

❧ דף כב. ❧

גילוי מילתא בעלמא הוא - פירש"י שיבדקו עד שיתברר הדבר.

והקשו בתוס' (ד"ה תרי ותרי) תימה איך יתברר הדבר לעולם, כיון שאלו הב' אומרים שהוא עבד, אין כל העולם יכולים להכחישם.

והקשה הש"ך בחושן משפט (סי' מ"ו ס"ק ס"ו) דביבמות (פ"ח ע"א) איתא: האשה שהלך בעלה למדינת הים ואמרו לה שמת וניסת, ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה, ואמר שם רב ל"ש אלא שניסת בעד אחד, אבל ניסת בב' עדים לא תצא. מחכו עלה במערבא אתא גברא וקאי, ואת אמרת לא תצא, והקשו שם בתוס' (ד"ה אתא גברא) וא"ת כיון דאיכא תרי דאמרי מת, אפי' איכא מאה דאמרו שזהו הבעל, מה בכך, הא תרי כמאה, וי"ל דלגבי דבר הידוע ונראה לכל לא הי' אומר רב אבל בשני עדים לא תצא. הרי ששייך שיכחישו להתרי.

ותירץ החתם סופר (בתשו' אהע"ז ח"ב סו"ס קל"ז) דבודאי אם באו שנים ומעידים ואח"כ מעידים מאה להיפוך, אמרינן בזה תרי כמאה, אבל מילתא דתלוי בטביעות עין אז אמרינן דאי אתא גברא וכולי עלמא מכירין אותו שהינו הבעל, אף על גב דאיכא תרי דאמרי שהוא מת ע"כ שהם טעו בדמיון, ומה שניכר לכולם הוה אמת דבזה ל"ש שהם טועים בדמיון וכ"כ עוד כיוצא בסי' ה' (ד"ה ונבא). ובסי' קמ"ב ע"ש.

אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת הפה שאסר הוא הפה שהתיר - כתב הרב המגיד (פ"ב דגירושין ה"א) דאינה נאמנת רק אם תוך כדי דיבור ממה שאומרת אשת איש אני, אומרת גרושה אני, אבל אם שהתה כדי דיבור ורק אחר כך אמרה גרושה אני אינה נאמנת, וכן דעת רוב הפוסקים, ונפסק כן בשו"ע אהע"ז סי' קנ"ב (סעיף ו').

ובמהרי"ט אלגאזי (בכורות פ"ה אות מ"ט) ביאר טעמא דמילתא, דכיון דאמרת אשת איש אני ושותקת, ואח"כ אומרת גרושה אני, והרי עבר תוכ"ד, הרי היא סותרת מה שאמרה מקודם אשת איש אני שמשמעותו אשת איש ולא גרושה. אבל אם אח"כ אומרת שלא אחרי שאמרה אשת איש אני נתגרשה והי' שהות שתוכל להתגרש, אין זה סותר למה שאמרה אשת איש אני, ונאמנת מטעם הפה שאסר הוא הפה שהתיר. ומדייק כן מדברי השטמ"ק בסוגיין ומדברי הירושלמי כאן.

ועפ"י זה כתב, דאם בא ואמר על בהמתו שהוא בכור ומזמו עמו, אם לא היו מוחזקים בבמה זו שהיא בכור, נאמן מטעם הפה שאסר הוא הפה שהתיר כדאיתא בבכורות (ל"ו ע"א), דאם אמר בכור הוא ואחרי כדי דיבור אמר שנפל אח"כ בו מום, גם כן נאמן מטעם הפה שאסר הוא הפה שהתיר.

אמנם בהגהות ברוך טעם העיר מדברי הרמב"ם (פ"ג מהל' עדות הלכה ז') שהמעיד על שטר אמנה, הרי זה כאילו מעיד עדות שקר, ומשמע מזה שהוא נפסל לעדות כמעיד עדות שקר.

❧ דף יט: ❧

אסור להשהות ספר שאינו מוגה כו' - כתב רש"י דאירי בכל כ"ד ספרי תנ"ך שאסור להשהותם אצלו שאינו מוגה. אמנם במנחת חינוך במוסך השבת (מלאכת כותב תחלת אות ו') מדייק מדברי הרמב"ם (פ"ז מהל' ס"ת הי"ב) שכתב: ספר תורה שאינו מוגה אסור להשהותו, משמע דדוקא ספר תורה ולא בשאר ספרי נ"ך ע"כ.

ובמחבר (יו"ד סי' רע"ט סעיף א') הביא דברי הרמב"ם. וכתב ע"ז הרמ"א: והוא הדין לשאר ספרים, ובביאור הגר"א (שם סק"א) כתב וז"ל: רש"י ושאר פוסקים, ואפילו בגמרא ופוסקים - אסור להשהות אצלו כשאינו מוגה, דבכולהו שייך אל תשכן באהלך עולה.

ובטעם הדבר לחלק בין ספר תורה לשאר ספרי נ"ך כדס"ל להרמב"ם, יש לפרש עפ"י מה דאיתא במגילה (כ"ג סוף ע"ב) במשנה: הקורא בתורה לא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד (פירש"י, שלא יטעה המתורגמן המתרגם על פה), ובנביא שלשה. (ופירש"י אם ירצה, ולא איכפת לו אם יטעה, דלא נפקא מינה הוראה עכ"ל). הרי שרק בספר תורה ישנם שמה הוראות ויש להזהר משגיאות וטעויות ולא בספרי נביאים וכתובים.

❧ דף כ. ❧

אין מוזמין את העדים אלא בפניהן ומכחישינן את העדים שלא בפניהן והזמה שלא בפניהן נהי דהזמה לא הוי הכחשה מיהא הויא - האמרי בינה (עדות סי' י"א) תמה דאמאי לא נימא בזה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ומאחר דאין העדים נאמנים להזמה לא נקבל עדותן אפילו לענין הכחשה.

וכתב האמרי בינה דצ"ל דשאני הכא כיון דהא דבטל העדות אינו מחמת ריעותא בגוף העדים מצד שהן קרובים וכיו"ב אלא משום דהעידו שלא בפני הבעל דין, ואם היה הבע"ד לפנינו היינו מקבלין עדותן, ע"כ לא אמרינן בזה עדות שבטלה מקצתה בטל כולה. ודוחה למש"כ התומים (סי' ל"ד ס"ק כ"ד) דהיכא דמזדמן דין ממונות ודין נפשות ומקבלין העדות לפני שלשה דלא מתבטל העדות לענין ממון אף על פי דלא מהני עדותן לנפשות דבעי עשרים ושלשה. [וע"ע בחדושי הרי"מ].

❧ דף כ: ❧

מתוך שקוברין שם מוכי שחין זרועותיהם - כתב בשו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' קא), דהא דמוכי שחין קוברין זרועותיהן, אינו משום דיש חיוב לקבור אבר מן החי, דהלא איתא בבבא קמא (פה ע"א) אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו הקטועה, התם בושת נמי איכא דכסיפא ליה

אבל גבי גירושין אם איתא דאיגרשה קלא אית לה למילתא קמ"ל דעבידי אינשי דמקדשי ודמגרשי בצנעא- הגאון ר' אברהם שור זצ"ל מסאסוב הקשה להמהרש"ם (שו"ת מהרש"ם ח"ו אהע"ז סי' קמו), איך משכחת לן ממזר ודאי, הא יש לחוש דילמא גירשה בעלה על תנאי דאז אפקעינהו רבנן לקידושין כדאמרין לעיל בריש מסכתין, ואף דרוב אנשים אין מגרשין נשותיהן, מ"מ הוי ספק ממזר ולא ודאי.

ותירץ לו המהרש"ם שם דהא מבואר בתוס' ב"ב (קלד ע"ב) ד"ה אזל וכו' דאין חוששין שמא גירשה בעלה, דאם גירשה קלא אית לה למילתא. ואף דמבואר כאן בגמרא דעבידי אינשי דמגרשי בצנעא, מ"מ דבר זה הוי מילתא דלא שכיח, וא"כ הוי החשש הזה שמא גירשה בעלה על תנאי נגד תרי רובי, חדא דרוב אנשים אין מגרשין נשותיהן, והשני דרוב גירושין קלא אית להו, והוי החשש שמא גירשה על תנאי ולית ליה קלא חשש של מיעוטא דמיעוטא, ובמיעוטא דמיעוטא לכו"ע לא נחשב ספק, ושפיר הוי ודאי ממזר, עיי"ש.

עדי טומאה אתמר - כתב החשוקי חמד לדון במעשה ביהודי שהרופא שלו אמר לו שאם יאכל מצה בליל פסח, הוא יכנס לסכנת נפשות ממש, ולכן אסור לו לאכול מצה בשום פנים ואופן. יהודי זה, מפני חביבות המצוה, לא שמע בקול הרופא ועבר על הדין ואכל מצה בליל פסח. לאחר מכן הגיע לבקרו רופא מומחה, ושמע את הנתונים הרפואיים, ואמר לו שאין במצב זה שום סכנה לאכול מצה, ומה שאכל מצה כדין עשה. ועתה נסתפק האם יצא ידי חובה במה שאכל, או שמא חייב לחזור ולאכול מצה שנית?

תשובה. העונג יום טוב (סימן מא) הביא את דברי הגמרא ביבמות (דף סד ע"ב) עובדא הוי קמיה דר' יוחנן ביום הכפורים שחל להיות בשבת ובא לפניו תינוק שאחיו מתו מחמת מילה. ואמר למול את התינוק. ואמר אביי חזי דקשרית איסורא וסכנתא. ופרש"י: איסורא, שאם איכא חזקה בשתי פעמים, והשלישי ניתן להדחות ממנה, הוי מילה שלא בזמנה, ואינו דוחה את השבת. וגם סכנה, עיין שם. ומדחשיב ליה מחלל את השבת, במל באופן שלא היה מחויב למול, אם כן חזינן דמצוה שאינה צריכה להעשות משום סכנה ועבר ועשה, דמי כמי שלא עשה. ומחשבינן ליה כאילו חילל את השבת שלא לצורך מצוה, יעו"ש. אולם בהמשך דבריו דן אם צריך הטפת דם ברית, ונוטה לומר דנחשב כקיים את המצוה, וסיים וז"ל: שוב ראיתי שדברי רש"י אינו כפשוטו, הא דקאמר שרית איסורא וסכנתא דהוי ליה מילה שלא בזמנה, ואינה דוחה את השבת, משום דאפילו אם נימא דמקרי עביד מצוה, וקיים מצות מילה, מ"מ מקרי חילל את השבת, מפני שלכתחילה לא היה לו למול. ויש ראיה לזה ממסכת כתובות דף כב אם הקילו לענין שבויה דאיסור לאו, נקל באשת איש. והקשה ר"ת (בתוס' ד"ה עידי טומאה) דהא בשבויה נמי איכא איסור סקילה, אם נשאת לכהן שישמש ע"ג המזבח. הרי אף דקיי"ל כר' יהושע ביהיה עומד ע"ג המזבח ומקריב, ונודע

למה לי קרא סברא הוא- הפני יהושע (רפ"ו דברכות) נקט מהאי טעמא דגם ברכות הנהנין הם מדאורייתא, דהא כאן מבואר דדבר הלמד מסברא הוא כדאורייתא ואין צורך לפסוק, ובסוגיא דריש פרק כיצד מברכין מסקינן דברכות הנהנין סברא הוא דאסור ליהנות מהעוה"ז בלי ברכה.

והצל"ח בברכות (שם) השיג על הפנ"י וכתב דלא אשכחן הא "דלמה קרא סברא הוא" רק כאן לענין הפה שאסור ובב"ק (מו ב) לענין המוציא מחבירו עליו הראיה שהם דינים איך לדון, אבל לומר על דבר שהוא מסברא שיחשב כמצוה דאורייתא לא מצאנו, דאם היה הדבר כן, לחנם נכתבו המצוות השכליות.

מעשה באשה אחת גדולה שהיתה גדולה בנוי וכו' ואמרו חכמים אם נתנה אמתלא לדברי נאמנות - בשו"ת חתם סופר (אהע"ז חלק א' סי' ע"ו) העיר למה האריכו חז"ל בסיפור שהיתה גדולה וגדולה בנוי, ומוכיח מכאן דכל אמתלא בעי דרישה וחקירה, ולא נקבל כל אמתלאות של שוטים, ולהכי דוקא הכא שהיתה אשה גדולה, כלומר מיוחסת, שסירבה להנשא לכל אחד מהשוק שרצו אותה, והיתה גדולה בנוי שרבו עליה מחמת זה קופצים, אז קיבלו חכמים דברי שהי' לה אמתלא והתירוה.

ובזה מיישב לשון הברייטא אם נתנה אמתלא לדברי נאמנות, וקשה מהו הלשון אם, בלשון ספק, הרי אנו רואים שהיא נתנה אמתלא לדבריה. אלא לומר בא, שאע"פ שאמרה את דבריה לפני חכמים, עדיין צריכים דרישה וחקירה אם יכונו דברי' והאמתלא היא בדבר המסתבר.

ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנות - הפוסקים דנו לגבי דבר שבממון אם נאמן באמתלא לחזור מדבריו, כגון שהודה שחייב לחבירו מנה, ואח"כ נותן אמתלא לדבריו למה הודה.

ובקצוה"ח (סי' פ' סק"א) הביא משו"ת מהר"ש הלוי (סי' כ' וסי' כ"א) דאם בערוה החמורה הקלו דמהני אמתלא, כל שכן בממון הקל, ושכן פסק המהרשד"ם.

אמנם המהר"א חסון חלק עליו, דהר"ן כאן הביא מהר"א דלא מהני אמתלא רק אם אמרה אשת איש אני סתמא, אבל אם אמרה נתקדשתי לפלוני, לאו כל כמינה לאפקועי את עצמה ממנו, וא"כ ה"ה לגבי ממון לא מהני אמתלא.

והמהרש"ך טען עליו מדברי הרמב"ם (סופ"ז מהל' טוען) שכתב מפורש דמהני אמתלא להשיאו לטענה אחרת. ומש"כ הרא"ה דלא מהני אמתלא להפקיע עצמה ממי שאמרה שנתקדשה לו, יש לומר שרק משום חומר אשת איש החמיר בדבר, אבל בממון שפיר מהני אמתלא.

אבל בקצוה"ח שם נקט כדברי המהר"א חסון דלא מהני אמתלא לגבי ממון, ומש"כ הרמב"ם דמהני לטעון טענה אחרת אם יש לו אמתלא, הא מפורש יוצא מדברי הרמב"ם דהיינו דוקא אם יש להעמיס טענתו האחרונה בתוך דברי טענתו הראשונה, אבל אם מכחיש דבריו הראשונים ויש לו אמתלא לא מהני. ועיין חלקת מחוקק (סי' קט"ו ס"ק כ"ב) ושו"ת נוב"ק (אה"ע סי' ס') ושו"ת חת"ס (יו"ד סי' ט) ע"ש היטב.

גדול, רק קאי איהושע, וכן כתיב בקרא דוד בן ישי מלך ישראל.

ובהגהות חתם סופר (בחו"מ שם) כתב לחלק, דהיכי דהדבר מפורסם, אפשר לכתוב הכינוי אחרי שם האב, כגון דוד בן ישי מלך ישראל, דכו"ע ידעי דקאי אדוד, וכן ביהושע בן יהוצדק כהן גדול, אבל נ"ר דלא ידעינן אמאן קאי, אי קאי אהבן אין לכתבו אחרי האב ע"ש.

אמר רבי יוסי גדולה חזקה - ופרש"י גדולה חזקה שאין בית דין יכולים להוציא דבר מחזקתו.

והשב שמעתתא (ש"ו פ"ז) כתב שיש ב' סוגים של חזקה: א. חזקה קמא, כלומר חזקה שמה שהיה עד עכשיו הוא שנמצא לפנינו. כגון, שהיתה עד עתה אסורה או מותרת ונשארת בחזקתה, בחזקת איסור או בחזקת היתר. ב. חזקה שהוחזק לפנינו, ומבואר בקידושין (דף פ ע"א) סוקלין ושורפין על החזקות, כגון שהוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה. וזה מקרי חזקה שהוחזק לפנינו, וחזקה זו אלימא טפי מחזקה קמיתא, ואין עד אחד נאמן להוציא מחזקה זו. וכך כתב גם התבואות שור (סימן יח, כט) דדבר שהוא ביד אדם בחזקת היתר, אף על גב שאין לו חזקה ברורה מתחילתו, אין מפקיעין ומוציאין היתרו כי אם בראיה ברורה, כמו שאין מוציאין ממון מיד המחזיק בו, [ויעוין בשו"ת אחיעזר (ח"א אבהע"ז סימן ה ד"ה למש"כ, ובד"ה ובגוף דברי), ומה שהקשה על זה מתוס' כתובות דף כב (ד"ה תרי ותרי) ומש"כ לתרין].

גליון זה יוצא לאור ע"י 'שיעור הדף היומי' בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

בלי כהנים מוכנים אין לנו תועלת בבנין המקדש (מכתבי הח"ח ח)

כולנו מצילים

את היכולל של בית המקדש מסגירה!!

שלא יבוטל התמיד...

בס"ד וכינוי לכונן את הכולל ערב 'בית מדרש גבוה לכהנים' לפני כארבע שנים בזכותם של מאות מתושבי עירנו שהתניסו ליטול חלק בהכנת הכהנים לעבודתם במהרה, ע"י נתינת הו"ק קטנה של 10 ש"ח בלבד... ובזכותם זוכים אנו שלא יבוטל קרבן התמיד שהרי העוסקים בלימוד זה כאילו מקריבין תמידין!!

קעת שמרבות מההו"ק נגמרו ופקעו... חייבים אנו שוב לגייס עוד כ 250 הו"ק של 10 ש"ח לחודש (כאשראי או בהעברה בנקאית או בנתינת 120 ש"ח מראש) בכדי שלא יבוטל התמיד!! ובדואר שכל התומכים והמסייעים להעמדתו וקיומו של הכולל של בית המקדש נחשב להם כמקריבים קרבנות לריח ניחוח לה', וזכותם רבה ועצומה למאור וכפי שהאריך הח"ח זיע"א בהקדמת ספרו 'ליקוטי הלכות' על קדשים, ובספרו 'תורה אור'.

דרכי התרומה: * הדרך הפשוטה והקלה - הקמת הו"ק ע"ש 10 ש"ח דרך מכשירי נדרים עבור 'בית מדרש גבוה לכהנים' ביתר. ² התקשרו למס' 0504166339 והעבירו את תרומתכם.

שהוא בן גרושה ובן חלוצה עבודתו כשרה, והקרבת דוחה שבת והקרבת שהקריב כשר לדעת הרמב"ם, אפ"ה מיקרי חילול שבת, הואיל והוא חלל ואין לו להקריב ולא ניתנה שבת לדחות אצלו. וה"נ אף שקיים מצות מילה ומילה דוחה שבת, אפ"ה הואיל ולא היה לו למול מפני הסכנה מיקרי מחלל את השבת, יעו"ש.

ויעוין גם דברי רבינו חיים פלאגי בספרו לחיים בירושלים (בבא קמא פ"ח ה"ב) שנסתפק לגבי מוזהר שהזיק, והניזק עבר על דברי הרופא, ואח"כ רופא מומחה אמר שלא היה סכנה במה שעשה, שלכאורה פשיטא שהדין עם החולה, ועל המזיק לשלם. אלא שנסתפק שאולי כיון שקבל הניזק על עצמו רופא זה, אפילו שלא היה מומחה, בכל זאת הפסיד את זכותו לקבל את תשלומי הניזקין מהמזיק, יעו"ש. ובנידוננו הדבר הוא קל וחומר, שהרי הוא מצדו עבר על ציווי השי"ת במה שאכל, ואם כן מסתבר שלא יצא ידי חובה, אף על פי שהתברר למפרע שלא היה סכנה באכילתו.

אולם יתכן לומר שכיון שהתברר למפרע שלא היה סכנה במה שאכל, אם כן התברר שכלפי שמיא היה לו מצוה לאכול, אלא שהוא לא ידע מכך, ולכן אף על פי שהיה לו מצוה לשמוע בקול דברי הרופא, מכל מקום במה שאכל לא היה זה מצוה הבאה בעבירה, ודומה לרצה לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, וצ"ע.

דף כד: סא

אמנה שבשטר משהדי וכו' - בשו"ת הרשב"א (ח"ב סי' שנ"ב) נשאל על שני יוסף בן שמעון הדריים בעיר אחת, ויצא שטר חוב על אחד מהם, ואביו של אחד מהם הי' כבר מת בשעת ההלואה, ובשטר הי' כתוב יוסף בן שמעון נ"ר - [ר"ת נטרי רחמנא, כמו נ"י - נרו יאיר], לויתי מפלוני מנה, אם זה רא' שמדובר על אותו יב"ש שאביו הי' חי בשעת ההלואה. והשיב הרשב"א שעדיין יש לחוש שהערים וכתב נ"ר על אביו כדי לפטור את עצמו, ואפילו עדים חתומים בו לא מהני, דלא אמרינן בכה"ג אכולא מילתא קא מסהדי, כדאיתא הכא.

אולם כל זה אם כתוב בשטר מלשון הבעל דבר, אבל אם כתוב בלשון עדות, שאמר לנו יוסף בן שמעון נ"ר, אז מעידים על כל מה שכתוב בשטר, וא"כ הו"ל הוכחה שמדובר באותו שאביו הי' חי בשעת ההלואה. וחילוק זה כתוב ע"ש הרמב"ן והרשב"א גם בהר"ן כאן על הרי"ף. ע"ש שיישבו בזה קושיית התוס' כאן.

אמנם הבית יוסף (חו"מ סי' מ"ט לסעיף ז') חולק על הרשב"א דמה שכתבו נ"ר, אין זה רא' דקאי על אביו, ד"ל קאי איוסף עצמו אלא שלא רצה להפסיק בחתימה וכתב נ"ר רק אחרי הכלי והרמ"א (שם סי' ז') פסק כהרשב"א. [ועיין באבני נזר חו"מ (סי' נ"ג) שכתב שהבית יוסף והרמ"א פליגי בזה לשיטתם בשו"ע אבן העזר ע"ש].

ובש"ך (שם סי' ק"י) נקט כדברי הבית יוסף והביא רא' מקרא דיהושע בן יהוצדק כהן הגדול, ויהוצדק לא הי' כהן